

Receptarea mineriadelor în presa din străinătate și cea din exil

Fenomenul Mineriadelor din România se înscrie în seria evenimentelor sângeroase postrevoluționare care atrage cu sine imaginea în oglindă a parcursului societății românești către valorile libertății și a reformelor democratice.

Contextul politic intern postrevoluționar

Înțelegerea acestui capitol, al violențelor din România, cunoscut sub numele de mineriade, cu repercusiuni asupra situației interne cât și a poziției internaționale ale statului își are începuturile în revoluția din decembrie 1989 când „puterea dictatorială, dar legitimă a fost răsturnată de acțiunea sovietică, de reacția prudentă a Securității și de schimbarea totală de atitudine a Armatei, cu folosirea nemulțumirii generale a populației și a unor mici grupuri de cetățeni activi”¹.

În mod cert, se poate spune că minerida din 1990 își are originea în felul cum a fost înlăturat regimul ceaușist și cum s-a instalat noua Putere. Iar pentru o analiză la cum s-a reflectat imaginea României, în timpul mineriadelor, în plan internațional și care au fost principalele ecouri care s-au regăsit atât în presa din exil cât și cea din străinătate e necesară înțelegerii contextului revoluției din decembrie 1989 și evenimentele postrevoluționare.

Spre deosebire de alte revoluții din Răsăritul Europei, revoluția românească din decembrie 1989 a fost extrem de violentă. Ea a avut ca rezultat nu numai înlocuirea unei disprețuite familii conducătoare, ci și disoluția tuturor structurilor de partid și guvernământ².

¹ Alex Mihai Stoenescu, *Din culisele luptei pentru putere 1989-1990. Prima guvernare: Petre Roman*, Ed. RAO, 2006, București, p. 505;

² *Lumea Liberă* nr. 85, 19 mai 1990, Vladimir Tismăneanu, *Între Furie și Euforie. De ce revoluția românească a fost deosebit de violentă*. p. 13; Vezi, Ioan Scurtu, *Revoluția română din decembrie 1989 în context internațional*, Ed. Enciclopedică. Editura Institutului Revoluției Române din Decembrie 1989, pp. 331-341;

În țară, integrarea procesului democratic, imediat după revoluție, se desfășoară dificil pentru români „țară cu foarte puține tradiții democratice” cum avea să sublinieze Vladimir Tismăneanu într-o analiză despre România postrevoluționară. Primele semne încurajatoare pentru un nou parcurs democratic apar printre studenții care prin organizarea Ligii Studenților devin un punct de întrunire pentru tineretul democratic alături de intelectualii de vârf angajați în respectarea legilor democrației de către guvern și, mai ales, dezvoltarea unei societăți civile în România. În același timp FSN detronează aceste idealuri prin implicare la viitoarele alegeri anunțându-și proprii candidați, prin eliberarea din închisoare a foștilor de Securitate fără nicio explicație iar mult blamata Securitate a fost trecută în subordinea Ministerului Apărării.

O primă etapă care argumentează că legile democrației nu se pot închea cu ușurință la noi în țară se reflectă în debutul primelor violențe postrevoluționare declanșate de hotărârea FSN de a participa la alegeri³. Mitingul organizat de partidele din opoziție în 28 ianuarie 1990⁴ atrage cu sine chemarea minerilor din Valea Jiului de către cei aflați la putere. Urmează compromiterea unei manifestații pașnice organizate în 18 februarie 1990 de către Grupul de Dialog Social care cereau desființarea Securității și eliminarea comuniștilor din guvern. Un alt act care trădează interesul pentru putere a celor din conducerea țării precum și apelul la violență a fost chemarea la București minerilor din Valea Jiului a doua zi în 19 februarie 1990 pentru a se solidariza cu puterea și a înfrunța opoziția demonstranților din ziua precedentă. Ce transpare din acest prim episod „Iliescu și Minerii”⁵ ar fi că intelectualii și cei care doreau să-și unească forțele în jurul societății civile pentru a conduce România către o transformare democratică primesc un alt prim semnal de intimidare pe fondul unei amenințări violente.

³ Vezi, Domnița Ștefănescu, *Cinci ani din istoria României. O cronologie a evenimentelor decembrie 1989-decembrie 1994*, Ed. Mașina de Scris, București, 1995, pp.47-48;

⁴ Vezi Gabriela Gheorghe, Adelina Huminic, *Istoria mineridelor din anii 1990-1991*, în Sfera Politicii, nr. 67, 1999, pp. 25-35;

⁵ *Lumea Liberă Românească* nr. 73, 24 februarie 1990, Cornel Dumitrescu, *Iliescu și Minerii*, pp. 1 și 6;

„Încercând să câștige disputa cu firava opoziție și pentru a manipula masele, clanul Iliescu a apelat la minciună și propagandă, înscenare și intimidare”⁶.

Cea de-a doua mineriadă se desfășoară 28-29 februarie 1990 ca urmare a unei manifestații antiguvernamentale și antiprezidențiale. Pe pancarte se putea citi: „Jos comunismul!”, „Jos Securitatea!”, „Puterea de stat se menține cu ajutorul Securității!”, „Nu mai vrem comuniști, securiști și activiști!”⁷. După această acțiune minerii își crează aureola de apărători ai cuceririlor revoluționare din decembrie '89.

Începutul manifestațiilor din Piața Universității s-a derulat în urma mitingului electoral al PNȚCD din 22 aprilie 1990. Atunci s-au scandat lozincile: „Iliescu nu dezbină țara!”, „Proclamația de la Timișoara, lege pentru toată țara”, „Iliescu pentru noi este Ceaușescu II”, ș.a. După acest miting o parte dintre demonstranți au rămas în Piața Universității militând pentru democrație. În 24 aprilie 1990 s-a încercat eliberarea zonei cu ajutorul forțelor polițienești care au împrăștiat mulțimea operând arestări.

Dacă primele două mineriade, din ianuarie și februarie 1990, pot fi interpretate și ca o prelungire a situației confuze din perioada înlăturării de la putere a lui Ceaușescu, iar conflictele interetnice de la Tg. Mureș ca un efect întârziat al național-comunismului românesc și al activizării opțiunilor radicale maghiare, *fenomenul Piața Universității*⁸ și intervenția minerilor au avut un puternic efect negativ asupra creării unui stat democratic⁹.

Ecouri din străinătate despre mineriadele din România

Deși, în primele momente, în plan internațional, revoluția românească a fost privită cu mare entuziasm și credibilitate după conflictele de la Tg.Mureș și mineriada din iunie 1990 raporturile României cu Occidentul s-au transformat

⁶ *Ibidem*, Liviu Cangeopol, *Spre un război civil?*, pp. 1 și 10;

⁷ Florin Abraham, *Op.cit.*, pp. 425-426;

⁸ Vezi Ruxandra Cereseanu, *Fenomenul Piața Universității 1990*, în 22, nr.687, 2003; Mihnea Berindei, Ariadna Combes, Anne Planche, *România, cartea albă. 13-15 iunie 1990*, Ed.Humanitas, București, 1991;

⁹ Florin Abraham, *Op. Cit.*, p. 428;

radical:” de la valul de simpatie ca urmare a revoluției sângeroase, la izolarea internațională”¹⁰.

Punctul culminant care a reflectat cel mai bine mentalitatea realităților din țară la constituit desfășurare mineriadei din iunie 1990 care atrage cu sine, în mod cert, mutații politice semnificative atât în plan intern cât și internațional. Dacă România a fost din primele zile ale revoluției din decembrie 1989 beneficiara unui sprijin semnificativ și a unui entuziasm desăvârșit din partea Occidentului după mineriada din iunie 1990 se poate vorbi de o retragere a credibilității și a sprijinului internațional.

Revoltele și manifestațiile de stradă până în mineriada din iunie au creat pentru opinia occidentală o stare de confuzie și, în același timp, speranța unei așezări democratice în România. În același timp, la Paris în *Le Monde*¹¹ s-a vorbit despre refuzul lui Iliescu de-a purta un dialog cu opoziția sau de deziluziile intelectualilor români¹² și interdicția¹³ guvernului pentru vizita regelui Mihai în țară.

Încă din 19 mai 1990, Vladimir Tismăneanu¹⁴ a atras atenția asupra pericolului izbucnirii unui conflict civil ca urmare a atmosferei politice îngreunată de existența unui guvern prea puțin legitim sau cum s-a afirmat în presa franceză: „deși legitim totuși contestat”. „Pentru a preveni o asemenea consecință, forțe sociale independente vor trebui să-și coordoneze acțiunile într-o largă mișcare democratică. În caz de nereușită, patima frustrată și idealurile înșelate pot da naștere unei stări de deznădejde colectivă, care, la rândul ei, poate genera noi valuri de furie populară”¹⁵.

Despre atrocitățile comise de mineriada din 12-13 iunie 1990 s-a scris în presa românească din țară și din exil, precum și în presa din Occident.

¹⁰ Florin Abraham, *România de la Comunism la Capitalism 1989-2004*, Ed. Tritonic, 2006, București, p.91;

¹¹ *Le Monde*, 29 aprilie 1990, Jose-Alain Fralon – *Le président Iliescu refuse tout dialogue avec l'opposition*, p.1 și 4;

¹² *Le Monde*, 28 aprilie 1990, Sylvie Kauffmann – *Les désillusions d'un intellectuel roumain*, p. 5;

¹³ *Le Monde* 12 aprilie 1990, *Le gouvernement interdit „in extremis” la visite du roi Michel*;

¹⁴ *Lumea Liberă* nr. 85, 19 mai 1990, Vladimir Tismăneanu, *Între Furie și Euforie. De ce revoluția românească a fost deosebit de violentă*. p. 24;

¹⁵ *Ibidem*;

Ziarele din exil prezintă pe prima pagină imagini devastatoare de pe străzile Bucureștiului iar titlurile articolelor reflectă percepția evenimentelor din iunie 1990: „Iliescu împinge țara la război civil!”, „Din nou sânge pe străzile Bucureștiului”¹⁶, „Ion Ilici Iliescu, noul Președinte al României, cu sceptrul său, inaugurând domnia secerii și a ciomagului”, „Iliescu – democrația de grotă”, „Bucureștiul se întoarce la izolare”¹⁷, „Minerii la lucru în București”, „Vin Minerii!”¹⁸, „Ficțiunea politică și trânta pentru putere”, „Câți ani pentru integrarea în Europa?”¹⁹, „Un război religios organizat de atei”, „Dresaj”, „Există o singură democrație: cea în care e apărată demnitatea fiecărui cetățean”²⁰, „Legionarii continuă să existe”, „Securitatea continuă să existe”²¹.

Mass-media din Occident a menținut sub observație atentă evenimentele din România prin relatarea unor imagini și a unor titluri care atrageau atenția opiniei publice și a guvernaților din alte state asupra violențelor minerilor și a protestelor de stradă din capitală: „The Riddle of Romania’s New Turmoil”, „Romanian Fans Petition For Asylum”, „Transformation of Eastern Europe”, „Protests resume in Romania capital”, „Romanian Miners Leave as Protests End”²², „Rioting Erupts in Bucharest; Soldiers Said to Open Fire”²³, „Cheated revolutionaries turn on Ceaușescu’s chosen heirs”, „Miners’ mob rules the streets of Bucharest”²⁴,

¹⁶ *Lumea Liberă* nr. 89, 16 iunie 1990, p. 1;

¹⁷ *Lumea Liberă* nr. 90, 23 iunie 1990, pp. 1 și 19;

¹⁸ *Lumea Liberă* nr. 91, 30 iunie 1990, pp. 1 și 4;

¹⁹ *Lupta* nr. 144, 1 iulie 1990, pp. 1 și 2;

²⁰ *Lupta* nr. 145, 15 iulie 1990, pp. 2 și 3-5;

²¹ *Lupta* nr. 146, 1 august 1990, pp. 3-5;

²² *Washington Post*, 17 iunie 1990, pp. 1, 2 și 3;

²³ *The New York Times*, 14 iunie 1990, p. 16;

²⁴ *The Times*, 15 iunie 1990;

²⁵ *The Times*, 20 iunie 1990;

²⁶ *Washington Post*, 17 iunie 1990, pp. 1, 2 și 3

²⁷; *Le Monde*, 18 iunie 1990

²⁸ *Le Monde*, 19 iunie, 1990

²⁹ *La Repubblica*, 17 iunie 1990;

³⁰ Alex Mihai Stoenescu, *Op.cit.*, p. 523;

„Romanian opposition seeks aid from West to fight crackdown”²⁵, „Romania sliding into anarchy”²⁶, „Cinquante mille manifestans à Bucarest pour la libération du dirigeant étudiant Marian Munteanu”²⁷, „L’ordre règne à Bucarest”²⁸, „Pugno di Ferro di Iliescu”²⁹.

Am putea spune, doar din enumerarea a câtorva titluri a principalelor cotidiene occidentale cu referire la tulburatoarele violențe din iunie 1990, că România transpare ca o țară cu un guvern politic apărat prin „forța pumnului” și a „bâtei” și menținut prin „folosirea unor forțe civile, inclusiv minerii, organizate și coordonate de stat împotriva altor cetățeni ai statului”³⁰.

Reflecții și luări de poziții în presa occidentală cu privire la România după mineriada din iunie 1990.

Printre primele declarații oficiale care atestă că România își pierduse credibilitatea în plan internațional a fost declarația guvernului american prin purtătorul de cuvânt al Departamentului de Stat, Richard Boucher. Acesta a precizat că situația din România era în dezacord cu promisiunile de democratizare făcute de guvernul român și își retrag susținerea noastră cu excepția ajutorului umanitar³¹. Iar ambasadorul Statelor Unite la București, Alan Green a declarat că „procesul democratic este blocat România”³² și a propus câteva măsuri³³ care să relanseze progresul spre democrație al țării noastre prin a nu mai fi încurajată violența, a se garanta public drepturile de legitimă exprimare, să se redeschidă toate ziarele și revistele independente și să se angajeze un dialog constructiv cu partidele și alte formațiuni democratice de opoziție.

³⁰ Alex Mihai Stoenescu, *Op.cit.*, p. 523;

³¹ *The Washington Post*, 18 iunie 1990, p. 15;

³² *Le Monde*, 20 iunie 1990, Jose-Alain Fralon – *Trois dirigeants du mouvement de contestation inculpés*, p.8;

³³ Vezi, *Lumea Liberă*, nr. 90, 23 iunie 1990, p.25;

O altă declarație de protest a fost cea a ministrului de externe polonez care și-a exprimat indignarea față de acțiunile violente la care a recurs guvernul român pentru înăbușirea demonstrației pașnice din Piața Universității și a criticat nerespectarea drepturilor omului în România.

Președintele Cehoslovaciei, Vaclav Havel³⁴ a făcut propuneri lui Iliescu de condamnarea a acțiunilor violente reînviată pe străzile Bucureștiului în zilele de 12-15 iunie 1990 și de inițiere a unui dialog cu adversarii politici.

Ca urmare a incertitudinii create în România, directorul Biroului American pentru Refugiați a admis ca în urma incertitudinii politice și sociale create în România, românii vor constitui grupul cel mai numeros din sud-estul Europei admis în Statele Unite.

Un alt eveniment consacrat consecințelor mineriadei din iunie 1990 au fost declarațiile Doinei Cornea și Petre Băcanu la Washington în cadrul unei conferințe de presă organizate de National Endowment for Democracy. S-a susținut importanța sprijinului american pentru „construirea unor instituții democratice viabile și crearea unei presei independente în România”³⁵.

O altă reacție la evenimentele din România a fost cea a senatorului Dennis Deconcini, președintele comisiei Americane pentru Securitate și Cooperare în Europa care a introdus la 20 iunie o rezoluție în Senatul Statelor Unite condamnând folosirea violenței pentru demonstrațiile antiguvernamentale de la noi din țară și a sugerat ca Statele Unite să condiționeze orice ajutor cu excepția celui umanitar de luarea de măsuri concrete în ceea ce privește „democrația și libertatea cuvântului”.

Teroarea răspândită de minerii chemați la București a determinat suporterii români aflați la campionatul mondial de fotbal din Italia³⁶ să ceară azil politic guvernului italian ca urmare a pierderii încrederii în orice posibilitate de transformare democratică a societății.

Nu au lipsit nici reacțiile sindicatelor muncitorești din Occident sau a sindicatelor miniere din Polonia. Gert Muhr, președintele reprezentanței

³⁴ *Ibidem*, p. 4;

³⁵ *Ibidem*, p. 3;

³⁶ *Vezi La Repubblica*, 23 iunie 1990;

sindicatelor muncitorești, Confederația Internațională a Muncii, Geneva a cerut printr-o scrisoare deschisă lui Iliescu să asigure respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor politice. De la Bruxelles, Confederația Internațională a Sindicatelor Libere și Federația Internațională a Minerilor a trimis un mesaj către Federația Sindicală a Minerilor din România în care cereau clarificarea situației cu privire la implicarea minerilor în acte de represiune. De asemenea minerii polonezi și-au prezentat, într-o scrisoare deschisă către minerii români, nemulțumirea și îngrijorarea față de situația din țara noastră și față de imaginile „înfățișând oameni cu cască de miner care se bat și torturează studenți și trecători”³⁷. În această scrisoare s-a făcut un apel către minerii români să nu se lase folosiți în scopuri murdare de către actuala putere. Iar cotidianul „Gazeta Wyborcza” a afirmat că „în Balcani ia naștere o zonă de comunism modernizat, dar ale cărui metode nu se deosebesc deloc de cele ale regimului precedent”³⁸.

Majoritatea statelor europene, printre care Marea Britanie, Italia, Belgia, Elveția, Austria au denunțat „metodele teroriste”³⁹ aplicate la București. Francois Mitterrand a îndemnat guvernul român să se doteze cu „mijloacele legale de păstrarea ordinii publice fără a îndrepta românii unii contra altora”⁴⁰. Iar dintre fostele țări socialiste, Ungaria și-a exprimat consternarea că „guvernul român a lansat nu numai forțele armatei și ale poliției împotriva manifestanților, ci și grupe de muncitori”⁴¹ Iar din partea autorităților Germaniei a venit o propunere ca în cadrul Conferinței Europene de la Copenhaga pentru Drepturile Omului să se dezbată problema României. Totodată deputații europeni s-au întrunit pentru a dezabate situația din România iar reprezentatul C.E.E., Bruce Milan, a luat câteva decizii care au afectat ulterior calea reformelor și a dezvoltării democratice⁴².

³⁷ *Lupta* nr.146, 1 august 1990, p. 5;

³⁸ *Liberation*, 17 iunie 1990, p. 2;

³⁹ *Ibidem*;

⁴⁰ *Lumea liberă* nr. 90, 23 iunie 1990, p.19;

⁴¹ *Ibidem*;

⁴² Practic, României i s-au fixat următoarele trei direcții: neaplicarea acordului comercial și de cooperare încheiat la 8 iunie 1990, înghețarea dezvoltării relațiilor la toate nivelurile între Bruxelles și București și excluderea României din proiectul de ajutorare Phare, finanțat de 24 de țări occidentale. Vezi, *The Times*, 18 iunie 1990, *Romania's plight under Iliescu*

Principalele idei de dezbatere care transpar în marile cotidiene occidentale⁴³ cât și a ziarelor din exil aduc în prim plan opiniei publice occidentale pe de o parte complicitatea lui Iliescu cu minerii pentru menținerea puterii politice iar pe de altă parte constituirea opoziției politice și aspirațiile ei de a participa la guvernare, în baza legitimității anticomuniste au determinat reacții și acțiuni violente din partea minerilor chemați de cei aflați la guvernare.

Articolele apărute din *The Times* au redat atât desfășurarea violențelor de stradă din iunie 1990 cât și discursul lui Iliescu, înainte de alegeri, de la British TV când a afirmat că nu va înlătura demonstrațiile pașnice prin forță: „România e o țară democratică nu un stat polițienesc”⁴⁴. Practic încrederea pe care o câștigase Iliescu prin discursul său oratoric față oficialitățile occidentale s-a spulberat odată cu venirea minerilor la București și crearea unei insecurități ale instituțiilor statului. Iar menținerea controlului statului asupra libertății de opinie a reprezentanților opoziției a fost un fapt care au fost surprins în diverse articole în special, *The New York Times* ⁴⁵.

Printre țările din Estul Europei angajate pe calea transformărilor democratice, România a fost prezentată în *Washington Post*⁴⁶ ca o țară în care puterea politică continuă să se mențină prin aceleași metode dictatoriale și printr-un discurs politic asemănător regimului ceaușist. Arestarea liderilor opoziției a fost privită în Occident, așa cum se regăsește și în articolele de presă⁴⁷ ca o blocarea a procesului de democratic din România prin folosirea forței. Protestele din România sunt rezumate, de multe ori, în presa occidentală⁴⁸, ca o versiune a luptei împotriva celor care preluând puterea în decembrie s-au înfățișat într-o versiune deghizată a ordinii comuniste vechi. Protestele anti-guvernamentale din capitală a surprins prin

⁴³ Vezi, Revista 22, 20 mai 2005, Ruxandra Cesereanu – *13-15 iunie 1990. Despre fratricid și linșaj*, p.1;

⁴⁴ *The Times*, 18 iunie 1990 p. 5;

⁴⁵ *The New York Times*, 20 iunie 1990, Chuck Sudetic - *Thousands of Romanians Protest Despite Arrests*

⁴⁶ *The Washington Post*, 17 iunie 1990;

⁴⁷ *The Washington Post*, 19 iunie 1990, Jonathan C. Randal – *Use of Force Approved In Romania. Authorities Arrest 3 Protest Leaders*; *The Times*, 20 iunie 1990, Christopher Walker – *Romanian opposition seeks aid from West to fight crackdown*;

⁴⁸ *The Washington Post*, 22 iunie 1990;

crearea unei imagini de instabilitate a țării iar acțiunile minerilor au condus, în plan internațional⁴⁹, a o izolare a României.

Presa franceză acordă un interes special manifestărilor și curentelor de opinie din București de dinaintea alegerilor din 20 mai 1990 și imediat după finalul rezultatelor⁵⁰. Iar despre violențele din iunie 1990⁵¹ s-a vorbit ca despre pseudomilițiile muncitorești ale minerilor, văzând în ele o brutală și primitivă gardă națională a președintelui Iliescu. S-a înțeles, totodată, că pentru președintele Iliescu „o opoziție e o opoziție...”⁵² a cărei situații se poate rezolva prin deschiderea unei „anchete pentru asumarea responsabilităților antiguvernamentale”⁵³. Au fost intervievați, în presa franceză, despre puterea politică⁵⁴ nou instalată și consecințele ulterioare și câteva dintre personalitățile vieții culturale românești printre care ambasadorul României la Paris, Paleologu⁵⁵, Ana Blandiana, Doinea Cornea, Gabriel Liiceanu sau Mihnea Berindei, vicepreședintele Ligii românești a Drepturilor Omului, care a rezumat: „toată lumea s-a exprimat clar împotriva Frontului”.

În jurnalele italiene comentariile au fost la fel îngrijorătoare pentru imaginea politică a României. *Corriere della Sera* a declarat „funerariile democrației” în România în timp ce *La Repubblica* a acuzat „marșul asupra Bucureștiului al noilor staliști”, sesizând în mineri o „gardă pretoriană” a regimului Iliescu.

Spre deosebire de presa occidentală care înregistrează un spirit critic și rece cu privire la situația din România, presa din exil exprimă, pe lângă amplele comentarii, maximizarea frustrărilor acumulate și trăite, în afara țării, pe parcursul perioadei comuniste. S-a scris despre precaritatea legitimității guvernului cât despre legătura și planurile lui Iliescu pentru venirea minerilor la București sau

⁴⁹ *The Times* 18 iunie 1990, Christopher Walker – *New anti-government protest in Bucharest*, p. 10;

⁵⁰ Vezi *Le Monde*, 14 aprilie 1990 și 22 aprilie 1990;

⁵¹ *Le Monde*, 16 iunie 1990, José-Alain Fralon – *Les opposants traqués à Bucarest. Les mineurs appelés à la rescousse par le président Iliescu font régner l'ordre et la terreur dans la capitale roumaine*, pp. 1-4;

⁵² *Le Monde*, 20 iunie 1990, Sylvie Kauffmann – *Roumaine: la répression à Bucarest*, p. 8;

⁵³ *Le Monde*, 19 iunie 1990, José-Alain Fralon – *Les „golans” sont de retour*, p. 3;

⁵⁴ Vezi *Le Monde*, 15 iunie 1990, *Le régime roumain réprime violemment le mouvement de contestation*, p.5;

⁵⁵ M. Paleologu a afirmat într-un interviu în *Le Monde* că „seducția pentru putere este nelimitată în România postrevoluționară”.

despre o posibilă coordonare între mineri și Securitate⁵⁶ asigurată de Gelu Voican Voiculescu. Devastarea sediilor partidelor de opoziție, precum și calomnierea susținătorilor democrației drept „fasciști și huligani” și arestarea liderilor demonstrațiilor a fost primită de către exilați ca o anulare a tuturor drepturilor câștigate în urma revoluției din decembrie 1989. „Există o deformare a gândirii, afirmă Paler, care pare să susțină că exilații care se întorc în țară pentru a se instala în fruntea partidelor politice nu ar avea legitimitate. Dar faptul că noi am suferit aici nu este un merit. Dimpotrivă, cred că acești exilați care, adeseori, au vrut să scape de închisori și de pierderea drepturilor, au un atu: au învățat să trăiască în libertate și aceasta este foarte important pentru a restabili propria noastră tradiție democratică”⁵⁷.

Primele semne oficiale ale schimbării de atitudine ale reprezentanților Occidentali s-a evidențiat la festivitatea investirii în funcția de președinte al României a lui Ion Iliescu. Ambasadorul Statelor Unite, în semn de protest față de înăbușirea mișcării pentru democrație de către conducerea de la București nu a fost prezent. Tot în semn de protest, diplomații țărilor Comunității Europene au participat doar la festivitatea de la Ateneu refuzând să ia parte recepția oficială ce a urmat. Impresia generală consemnată de presa străină a fost că „se asista la ceremonia de acordare a titlului de *primul miner al țării*, și nu de învestirea ca președinte al României”⁵⁸. Un alt fapt care a imprimat neîcrederea oficialilor străini a fost lipsa de coerență și discernământ între declarațiile președintelui Iliescu și cele ale primului ministru Petre Roman⁵⁹ cu privire la mineriada din iunie 1990.

Consecințele politice internaționale ale represiunii nelegitime a manifestațiilor din Piața Universității au fost foarte importante pentru viitorul politic al României. Opinia publică internațională prin posturile de televiziune și marile cotidiene și-au exprimat îngrijorarea față de ororile din București.

⁵⁶ Vezi *Lumea Liberă* nr. 90, 23 iunie 1990, Liviu Cangeopol – *Democrația de grotă*;

⁵⁷ *Lumea Liberă* nr.73, februarie 1990, *Mărturie*, p.4;

⁵⁸ *Lumea Liberă* nr.90, 23 iunie 1990, Cornel Dumitrescu – *Ultima oră*, p.3;

⁵⁹ *Lupta* nr. 144, 1 iulie 1990, Antonia Constantinescu – *Ficțiunea politică și trânta pentru putere*, „Petre Roman a declarat în franceză pe Antenne 2 că minerii, nechemați de nimeni, au venit spontan să apere democrația, iar în engleză, la BBC, tot dânsul a spus că minerii au venit la chemarea președintelui Iliescu”, p. 2;

„Interpretarea presei internaționale a fost aceea că Piața Universității reprezintă un nou *Tien An Men*. Suspiciunile în legătură cu alegerile din 20 mai au fost reluate iar noua conducere a fost considerată, de cea mai mare parte a presei și cancelariilor occidentalilor ca *neo-comunistă*”⁶⁰.

O altă etapă, consecință a izolării internaționale de pe urma mineriadelor, a fost întârzierea încheierii Acordul de Asociere la Uniunea Europeană (Acordul Europa)⁶¹ abia în 1 februarie 1993, spre deosebire de celelalte state central-europene. Iar primirea României în Consiliul Europei s-a realizat „în urma unui proces dificil de acțiune diplomatică și eforturi de democratizare internă. În timp ce vecinii central-europeni ai României au intrat în Consiliul Europei încă din 1990-1991, Bucureștiul a obținut unul din punctele centrale ale etapei *ieșirii din izolare* a României, izolare care a fost provocată de intervenția minerilor în Piața Universității în iunie 1990”⁶².

Accesul statului român în Grupul de la Vișegrád a fost îngreunat, ca o consecință a imaginii care i se crease României în urma mineriadelor. Ministrul de Externe maghiar Géza Jeszenszky s-a opus în anul 1993 primirii României în Consiliul Europei, sub motivul că românii „ar arăta prea puțină înclinație spre democrație și alegeri libere”⁶³.

Concluzii

După revoluția din decembrie 1989 în România se observă un interes al unor reprezentanți ai societății civile și a unor intelectuali de vârf și studenți care militează pentru reconstrucția pe baze democratice ale statului însă ruptura în plan politic dintre societate și cei care se aflau, atunci, la putere este vizibilă odată cu manifestațiile de stradă atingând apogeul odată cu venirea minerilor la București. Presa străină subliniază efectele acestor mineriade atât în plan intern și extern cât și

⁶⁰ Florin Abraham, *Op.cit.*, p. 435;

⁶¹ Vezi Marius Sorin Bota, *România în drumul spre Uniunea Europeană*, București, 2003, p. 72-82;

⁶² Florin Abraham, *Transformarea României: 1989-2006. Rolul factorilor externi*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2006, p. 148;

⁶³ Stephan R. Burant, „After NATO Enlargement. Poland, the Czech Republic, and Hungary and the Problem of Further European Intergration”, în *Problems of Post-Communist*, Vol.48, No.2, p. 36, *Apud* Florin Abraham, *Op.cit.*, p. 149;

atitudinea factorilor politici de decizie. Pe de altă parte analizând o parte din sloganurile celor din stradă, am putea afirma că societatea românească mentalizată în comunism nu a fost pregătită suficient pentru marile schimbări democratice ce se deschideau pentru România.

S-ar putea pune întrebarea dacă fenomenul mineriadelor nu ar putea explica și actuala situație din România sau dacă evenimentele de atunci din iunie 1990 nu a reprezentat un punct de cotitură a societății românești care și-ar fi putut urma o altă cale la nivelul evoluției democratice și a procesului de reconstrucție a statului. Am putea considera că un alt punct important l-a constituit pierderea încrederii și a respectului a majorității românilor în politica românească și a personalităților politice sau culturale care s-a reflectat subtil și în plan internațional.

Mihaela TOADER (expert ICCMER)